

Haurdunaldi subrogatua

BAI ALA EZ BAINO HARAGO

Aurreko mendeko 80ko hamarkadan jakin zuten zientzialariek emakume bat norberaren obuluz ernaldu ez zen umeaz erditu zitekeela. Orain herritarron ahotan dago gaia, gure ingurukoek egin dutelako edo egin nahi dutelako, eta batez ere, aldeko eta aurkako iritzi abaniko handia dagoelako. Euskal Herrira 250 haur inguru datoz urtero atzerriko emakumeen umetokietan hazita. Hemen debekatuta dago. Eztabaida ez da legezta edo debekatu, hori baino askoz korapilatsuagoa da. Konplexutasun hori ulertzeko gakoak eman ditugu erreportajea.

Onintza Irureta Azkune

@oirureta

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Guraso izatea, desioa ala eskubidea?

Pertsona orok guraso izateko eskubidea dauka ala guraso izatea nahia da? Etxebizitza izateko eskubidea daukagu, ordainpeko lana izatekoa, osasun zerbitzuak jasotzekoa...

Nork du eskubidea zertarako? Gurasoak du eskubidea haurra izateko? Umetokia eskaini duen emakumeak zein eskubide ditu? Eta jaioko den haurraren eskubideak zein dira?

Batzuen ustez, eztabaida honetan desioak eskubide mailan jartzen ari dira, eta eskubide batzuk beste batzuen gainetik jarri dira. Guraso izateko erabaki askeak gainerakoa gailendu du.

Baliabideak eskura izateko eskubidea

Gauza bat da guraso izan nahia eta beste bat horretarako dauden baliabideak denon eskura egoteko eskubidea. Guraso izateko modu bat baino gehiago dago: adopzioa, harrera familiak, obulu eta esperma donazioa, in vitro teknika,

subrogazioa... Baliabide horiek herritar guztien eskura al daude? Bikote heterosexualek, gay bikoteek edo lesbiana bikoteek, emakume bakarrek, eta gizon bakarrek, aukera berak al dituzte baliabide horiek eskuratzeko? Maila sozioekonomikoaren arabera ez al dute herritar batzuek baliabide horietara heltzeko aukera gehiago? Baliabide ekonomiko gutxien dituztenak ez al dira jokoan kanpo gelditzen?

Gayen kontua ote da subrogazioa?

Hedabideetan zenbat bikote heterosexual agertu dira ordezkapen bidezko ernalketa edo subrogazioa legeztazeaz hitz egiten edo atzeritik ekarritako haurrak erakusten? Ez ote ditugu gay bikoteak gehiago entzun? Ahots batzuek diote gayen lobbya lehen lerroan jarri dela subrogazioa legeztazearen alde. Beste ahots batzuek diote haurdunaldi subrogatuan bitartekaritza lana egiten duten enpresek berariaz bikote homo-

sexual gizonetakoak lehen lerroa ekarri dituztela: "Emakumeekin alderatuz guraso izateko aukera gutxiago dute, guk aukera eskainiko diegu". Beste kontu bat da ordezkapen bidezko ernalketa egin duten edo egin nahiko luketen bikote heterosexualak zergatik ez duten nahia publikoki adierazten: ez dago ondo ikusia; gurasotasun eredu tradizionalari eutsiz, subrogazioa ezkutuan izan eta gero haurra "betiko eran" izan dutenaren itxura eman daiteke...

Kanadan haurdunaldi subrogatua egin duten bikoteen %20 gizonetakoak dira. Han truke komertzialeko subrogaziorik ez da onartzen, doakoa izan behar du eta osasun zerbitzu publikoen bidez kudeatzen da prozesua. 2014an, 1998 eta 2012 urte artean egindako ikerketaren emaitzak plazaratu zituzten: ordezkapen bidezko ernalketara jo zuten herritarren %80 ez dira bikote gizonetakoak.

VAE eta Subrogalia subrogazioan bitartekaritza lana egiten duten enpresa

espainiarrak dira. Antzeko datuak eman dituzte enpresok: Subrogaziora jotzen duten pertsonen %70-80 bikote heterosexualak dira. Gainerakoak gizonetako bikoteak, gizon bakarrak, eta gutxiago emakume bakarrak dira.

Emakumeak bere gorputzaren gain askatasunez erabakitzen al du?

Haurra bederatz hilabetez bere sabelean izango duen emakumeaz ari gara. Emakume horrek ez al dauka eskubiderik berak erabakitzeke ordezkapen bidezko ernalketa egin nahi duen ala ez? Nor da nor hari ezer esateko? Subrogazioaren aldeko eta aurkako iritzien artean asko azpimarratu den ideia da. Gaur egun, munduan ordezkapen bidezko ernalketa egiten duten emakumeak oso baldintza desberdinetan ari dira horretan, eta egoera sozioekonomiko oso desberdinak dituzte. Bigarren ideia hori da subrogazio komertzialaren aurka hitz egiten dutenek mahai gainera ekartzen dutena. Hau da, gauza bat da norbere gorputzaz erabakitzeke eskubidea eta beste bat behar ekonomikoak eraginda ordezkapen bidezko ernalketa diru iturri berebizikoa izatea. Eskaera dagoelako eskaintza, hala diote batzuek.

Adibideak oso desberdinak dira, ordea. Indian emakumerik pobreenak ari dira haurdunaldia burutzen, bitartekaritza enpresen eskuetan euren gorputzak utziz. Haien ohiko bizitzan baino askoz hobeto zainduak sentitzen dira kliniketan, 24 orduz haien osasuna zaintzen (kontrolatzen) dute, eta sekula baino hobeto jaten dute bederatz hilabetez. Urteetan irabaziko ez luketen dirutza jasotzen dute. Pozik dira emakumeok. Alabaina, zergatik erabaki dute subrogazioa egitea? Zorrak kitatzeko, alabaren ikasketak ordaintzeko, etxea erosteko, alaba "ondo ezkontzeko"...

Oso bestelako adibidea. Kanadako emakumea. Lagun batentzat izango du haurra, diru irabazirik gabe. Atzean ez dago arrazoi ekonomikorik eta prozesua osasun publikoaren bidez kudeatuko da. Hirugarren adibide bat. Ameriketako Estatu Batuetako emakume bat. Ez du Kanadakoak moduan altruismoz izango haurra, berak milaka dolar kobratuko ditu. Ezin du diru-laguntzak jasotzen dituzten herritarren zerrendan egon, bestela ezingo luke tratuan sartu. Familiako ekonomian aparteko dirua izatea da bere nahia.

Hirurek jo dute ordezkapen bidezko ernalketara. Oso adibide desberdinak dira, ordea. Zenbateraino gauzatu da kasu bakoitzean erabakitzeke eskubidea askatasunez? Zenbateraino eragin du emakumearen erabakian behar ekonomikoak?

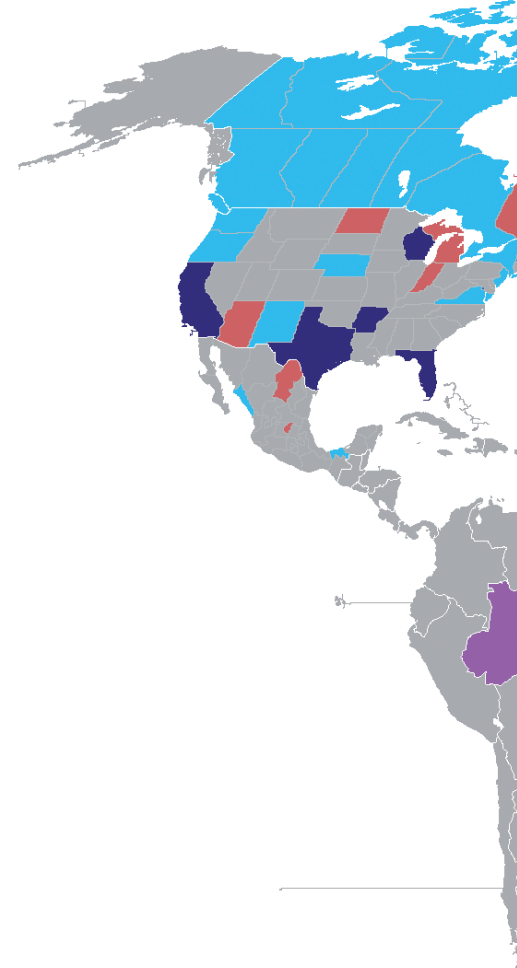
Haurdunaldian

Emakumeak subrogazioa egiteko duen eskubideaz hitz egin dugu. Beste kontu bat da, hala egitea erabaki eta gero, haurdunaldian zein eskubide dituen eta noiz arte. Erabakitzeke eskubideaz ari garenean ondoko egoerez ari al gara? Haurdunak erabakiko al du umea erditzea edo zesarea egitea? (Diru trukeko tratuetan zesarea baldintzen artean dago: haurdunak gutxiago sufritu dezan, umea politagoa atera dadin, zailtasunak saihesteko...). Haurdunak izango al du eskubiderik umea jaiotakoan berak hartzeke? (Kanadan eta Europako hainbat herrialdetan badute horretarako aukera). Zer gertatuko da eskatzaileak haur bat eskatu badu eta bi badatoz? Haurra gaixotasunen batekin badator, zein da erantzule? Haurduna nor izan zen jakingo al du umeak ala halako informaziorik ez zaio emango?

Nazioarteko adibideak ikusita, or har, esan daiteke tratua zenbat eta komertzialagoa izan eta zenbat eta bitartekaritza enpresa gehiago izan orduan eta eskubide gutxiago dituela haurdunak. Aldiz, tratu altruistetan eta erakunde publikoen esku-hartze sendoa dagoen tokietan haurdunak haurdunaldian erabakitzeke eskubide gehiago du.

Familia ereduaren abanikoa zabaltzen ari da

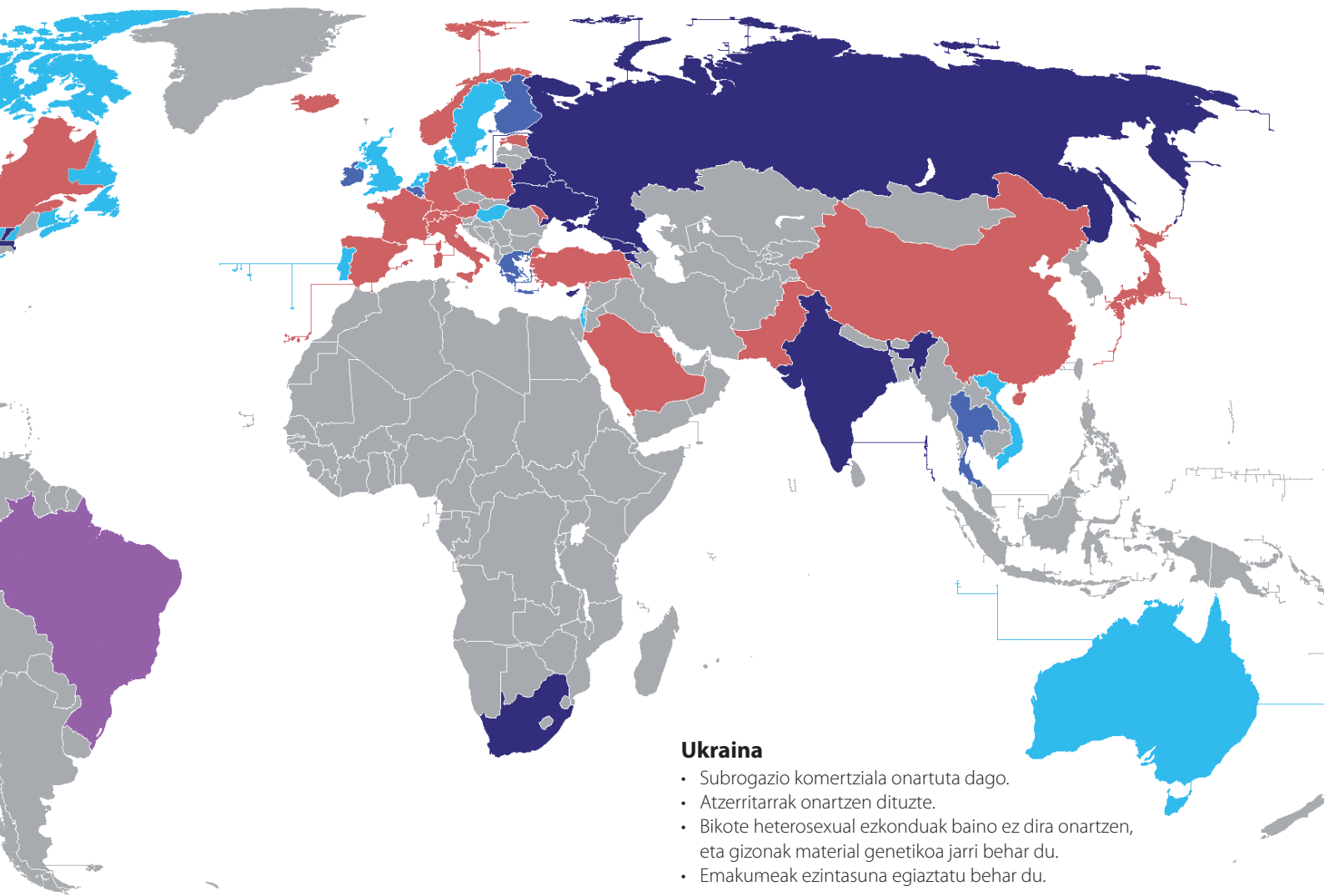
Familiak osatzeko gero eta modu gehiago daude. Ordezkapen bidezko ernalketa ez da eztabaidarako dagoen gai bakarra eta ez da azkena izango. Bere bakardadean aztertu eta arautu beharrean testuinguru osoa berrikustea eskatzen du. Aztertu beharko litzateke nola dagoen arautua adopzioa, nor duen adoptatzeko eskubidea eta gaitasuna, zein eskubide dituen adoptatutako haurrak. Harrera familiak ere badaude. Ospitale publiko eta pribatuetan in vitro ernalketa teknikak egiten dira; obulu eta esperma donazioak egiten dira. Osasun sistematik kanpo emakume batek lagun baten esperma baliatzen badu haurdun gelditzeke, ez dago araututa. Dauden

HAURDUNALDI SUBROGATUA MUNDUAN

- Legezkoa: diru-truke eta altruismoz
- Legez arautu gabe
- Legezkoa: altruismoz besterik ez
- Legezkoa: bigarren maila arteko odol ahaidetasuna dutenak
- Debekatuta
- Arautu gabe / egoera zalantzarikoa

Iturria: Wikipedia.

Espainia eta Frantzia

- Debehatuta dago.

Portugal

- Umetokia uzten duten emakumeek ez dute dirurik jasoko, gastuak salbu.
- Bikote heterosexualak baino ez.
- Emakumeak ezintasuna duela egiaztatuta behar du.

Erresuma Batua

- Subrogazio bidezko haurdunaldi komertziala debehatuta dago.
- Familia edo lagunen artean egin daiteke, altruismoz, gastuak ordainduta.
- Bikote heterosexualak eta homosexualak, pertsona bakarrak ez.
- Bikotekideetako batek Erresuma Batuan bizi behar du.

Errusia

- Legezkoa da, ordainsaririk gabe eta diru truke.
- Bikote heterosexualak, emakume bakarrak eta gizon bakarrak onartzen dira.
- Atzerritarrek eta bertakoek eskubide berak dituzte.

Ukraina

- Subrogazio komertziala onartuta dago.
- Atzerritarrek onartzen dituzte.
- Bikote heterosexual ezkonduak baino ez dira onartzen, eta gizonak material genetikoak jarri behar du.
- Emakumeak ezintasuna egiaztatuta behar du.

Ameriketako Estatu Batuak

- Estatu batzuetan legezkoa da, beste batzuetan debehatuta dago eta beste batzuetan arautu gabe dago. Legezkoa den estatu guztietan ordezkapen bidezko haurdunaldia diru truke egitea onartzen da. Bikote kontratatzailearen eskubideak lehenesten dira.

Kanada

- Umetokia uzten duten emakumeek ez dute dirurik jasoko, gastuak salbu, eta kanadarra izan behar du.
- Bikoteak ez du zertan kanadarra izan.
- Kudeaketa osasun publikoaren bidez egiten da.

Mexiko

- 2015ean araudia aldatu zen, eta gaur egun bide honi eusteko modu bakarra da, mexikarra, bikote heterosexuala, eta antzutasun txosten klinikoa eskuratua izatea. Kudeaketa osoa klinika pribatuetan eta ordainsarien truke egiten da.

India

- Legezkoa da subrogazio komertziala.
- Indiako bikote heterosexualentzat baino ez dago onartuta.

aukerentzat eta etorriko direnentzat lege aterkia beharrezkoa da.

Heteroaraua gaindituko ote da?

Mapa aspiko adibideak begiratu besterik ez dago. Ordezkapen bidezko ernalketa arautzeko modu asko daude. Estatu batzuetan bikote heterosexualak baino ez dira onartzen; beste batzuetan bikote heterosexualak eta homosexualak; beste batzuetan bateko eta besteko bakarrak, emakume bakarrak, eta gizon bakarrak. Heteroarauaz hitz egiteko eta berori gainditzeko aukera ematen du eztabaida honek. Ariketa bera egin liteke gainerako familia osaketa aukeretan; nork du adopzioarako eskubidea, nork obulu eta esperma donazioez baliatzeko aukera, eta abar.

Hemen ezin denez, atzerrira doa jendea

Euskal herritarrek Espainiako eta Frantziako estatuetako legeei lotuta daude. Legedi horiek diote debekatuta dagoela haurdunaldi subrogatua. Umetokia behar dutenak kanpora doaz. Hemen arautzearen aldekoek diote, debekuak

» Nazioarteko adibideak ikusita, oro har, tratua zenbat eta komertzialagoa izan eta zenbat eta bitartekaritza enpresa gehiago izan orduan eta eskubide gutxiago ditu haurdunak

atzerrira joatera behartzen duela jendea eta hainbat estatutan haurdunaren eta umearen eskubideak ez direla errespetatzen. Hemen diru irabazirik gabeko eta baldintza zorrotzetako sistema ezarriko balitz haurdunak eta umeak babestuko lirakekeela diote. Beste kontu bat da Euskal Herriko eskaera guztiari erantzuteko adina emakume legokeen prest umetokia uzteko. Euskal Herrira urtean subrogazio bidez izandako 250 haur iristen dira. 2016an, Espainiako

Estatuan (47 milioi biztanle), 800dik gora pertsonak jo zuen atzerrira ordezkapen bidezko ernalketa egitera, eta Kanadan (35 milioi biztanle), era altruistan, urtero beste hainbeste emakumek eskaintzen du bere umetokia.

Bestalde, bai Frantziako Estatuak baita Espainiakoak ere, atzerrian jaiotako umeok erregistratzeko trabak ipini ditu atzo arte. Gaur egun, bi estatuek nolabait legeztatu dute eta haurrak erregistratzeko aukera ematen dute.

Alderaketak egitea saihestezina da

Ordezkapen bidezko ernalketaz eztabaibatzerakoan etengabe aipatzen da prostituzioa. Bietan emakumearen gorputza erabiltzen da. Prostituzioa legeztatzearen alde dagoenak subrogazio komertzialaren aldeko jarrera izan beharko al luke? Prostitutak bezala umetokia eskainiko dutenak aske al dira haien gorputzak nahieran erabiltzeko? Bata lana bada bestea zergatik ez da izango?

Erantzunak baino galderak egin ditugu artikuluan, gaiaren hari muturretako batzuk haizatu nahian, eztabaidarako baliagarri izango direlakoan. ■

Hemen da Wolfram Deuna!

Ekitaldi fisiko, kimiko, analogiko eta antologikoa

ZER: umorezko zientzia-hitzaldiak, dosi homeopatikoean

NOIZ: azaroaren 9an, 19:30ean

NON: Zabalotegi aretoan, Bergara

GAINERA: Laboratoriumera bisita gidatua, 18:30ean, doan

ETA SORPRESA GEHIAGO!

Antolatzailea

elhuyar
Zientzia

Laguntzaileak

LABORATORIUM

